

เล่าเรื่องเมืองปัตตานี

วัน มะโรหบุตร (แปล)

แปลจาก HIKAYAT PATANI
:STORY OF PATANI ของ
A. TEEUW และ
D.K.WYATT

ต่อจากฉบับที่ ๑ ปีที่ ๕

44 รุสมิแล

๑๖

รายากูนิงนั้น ในขณะที่
มาร์โฮมติงเงาะฮ์ ยังทรงมี
พระชนม์ชีพอยู่นั้น ออกญา
เดชาได้มาสู่ขอเป็นภรรยา
มาร์โฮมติงเงาะฮ์ ได้ร่วมพิธี
สมรสเป็นสามีภรรยาแล้ว
ขณะนั้นรายากูนิงมีอายุได้
เพียงสิบสองปี ต่อมาออกญา
เดชาก็กลับไปยังเมืองสยาม

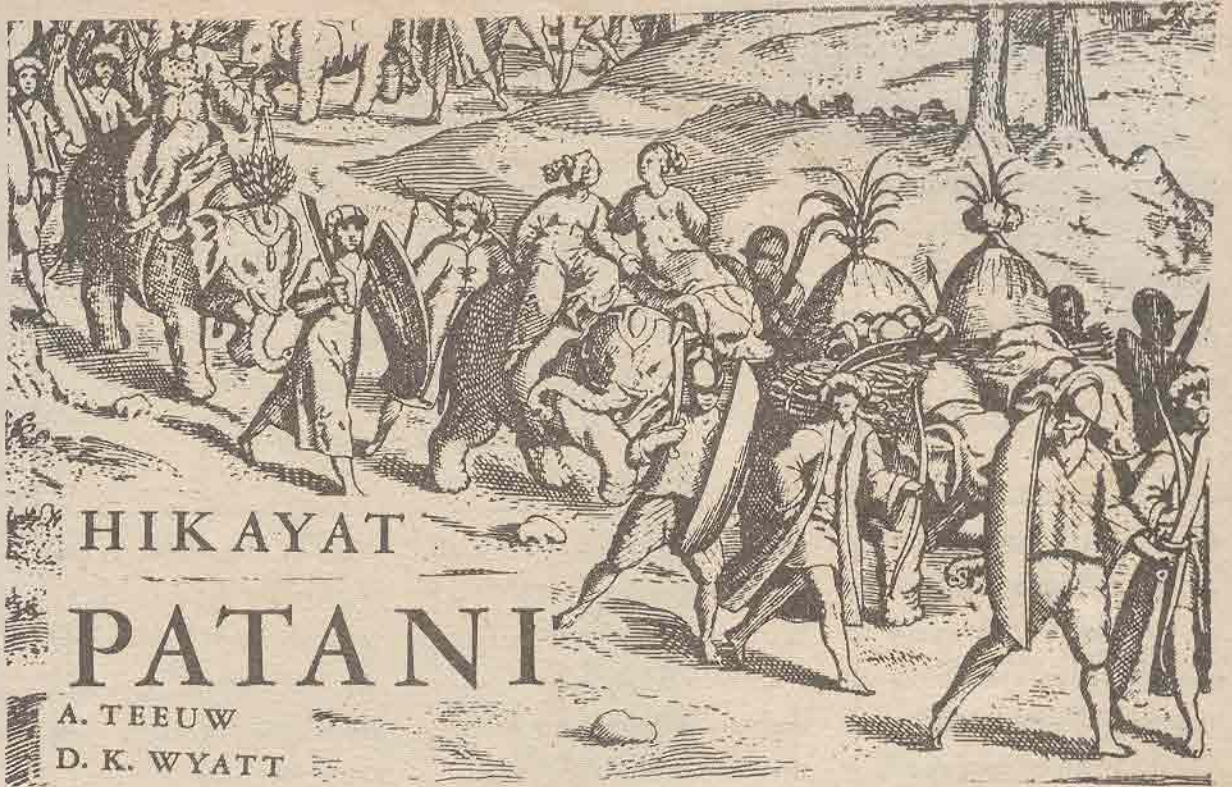
หลังจากออกญาเดชากลับไปเมืองสยามแล้วสามปีเศษ ยังดิเปอร์ตุวัน บือซา แห่งยะโฮร์ก็มาเมืองปัตตานี และสู่ขอรายากูนิงเป็นชายา เมื่อขบวนเรือของยังดิเปอร์ตุวันมาถึงหน้าเมืองสาขาก็จอดเรือ ยังดิเปอร์ตุวันปรึกษากับข้าราชการที่ตามเสด็จ เหล่านั้นว่า “เราจะนำอะไรไปถวายเป็นกำนัลปาตูกาเซาะฮ์อาลามจึงจะดี”

ผู้ตามเสด็จก็พากันกราบทูลต่าง ๆ นานา แต่ไม่เป็นที่สนใจของยังดิเปอร์ตุวัน ในที่สุดยังดิเปอร์ตุวันก็ตรัสเรียก ศรีสะโรยา (Seri Seroja) และคนอุตมา (Tun Utama) ตรัสสั่งให้คนทั้งสองลงเรือเล็กเดินทางล่วงหน้ามาเมืองปัตตานีก่อน ทั้งสองก็ถวายบังคมลาน้ำพรศกพวกลงเรือเดินทางมาเมืองปัตตานีตามคำสั่ง เมื่อถึงปัตตานีแล้ว กรมการเมืองปัตตานีก็นำตัวเข้าเฝ้ายังท้องพระโรง เจ้าหน้าที่รับรองก็จัดหมากพลูมาต้อนรับตามธรรมเนียม

ขณะนั้นในท้องพระโรงก็กลับคั่งไปด้วยผู้คน ครั้นถึงเวลาเสด็จออก กรมการเมืองก็นำตัวเข้าเฝ้ายังหน้าพระที่นั่ง เมื่อเข้าประจำที่แล้ว ศรีสะโรยา และคนอุตมาก็กราบถวายบังคม พร้อมกับกราบทูลปาตูกาเซาะฮ์อาลามว่า “ขอเดชะ อันยังดิเปอร์ตุวันเสด็จมาเมืองปัตตานี ทั้งนี้ก็โดยประสงค์จะขออาศัยพระบารมี และเพื่อถวายความจงรักภักดีในฐานะเป็นพระวงศ์ญาติด้วยพระองค์สืบไปพระเจ้าค่ะ”

ปาตูกาเซาะฮ์อาลามทรงฟัง

HIKAYAT

PATANI

A. TEEUW

D. K. WYATT

ทั้งสองกราบทูลพระองค์แล้วก็
ตอบว่า “อันความประสงค์ของ
ยังดิเปอร์ตุวันนั้นเราน่าใจและก็
ไม่ขัดข้องอะไร” ศรีสะโรยากราบ
ทูลต่อไปอีกว่า “ยังดิเปอร์ตุวัน
ขอพระราชทานอภัยโทษต่อพระ-
องค์ ที่มีได้เข้ามาเฝ้าพระองค์โดย
เร็วพระเจ้าค่ะ ทั้งนี้ก็เพราะเสด็จ
มาในทางไกล” ปาตุกาเซาะฮ์
อาลามทรงตอบว่า “เอาเถอะถึง
ยังดิเปอร์ตุวันไม่ได้มาไหว้เรา
เราก็มีท่านมาไหว้แทนแล้ว นอก
จากต่อไป เราก็ขอให้ยังดิเปอร์ตุวัน
รีบมาปัตตานีโดยเร็วเถอะเท่านั้น”
ศรีสะโรยา และคนอุตมาจึงถวาย
บังคมกลับไปยังขบวนเรือที่เมือง
สาย และเข้ากราบทูลให้ยังดิเปอร์
ตุวันทราบ

ฝ่ายปาตุกาเซาะฮ์อาลามนั้น
ก็ตรัสให้ ราชยา เมอกัต และศรี
มหาราชา เลตล จัดเจ้าหน้าที่เดินทาง

ไปรับยังดิเปอร์ตุวันให้เข้ามาเมือง
ปัตตานี และให้จัดเสวยอาหาร
ไปยังเรือยังดิเปอร์ตุวัน ด้วย
ระหว่างที่ศรี สะโรยา ออกไปนั้น
ปาตุกาเซาะฮ์อาลามก็ตรัสว่า “ดู
เถอะเจ้าชายเมืองยะโฮร์คนนี้ เรา
ต้องการจะเชิญเข้ามา เขากลับบอก
ว่า ตั้งใจจะมาหาก่อนหน้านี้เสีย
อีก” บรรดาขุนนางในท้องพระโรง
ก็กราบทูลว่า “เป็นธรรมดาของ
ชาวยะโฮร์มักจะอวดหญิงทุกคน
พระเจ้าค่ะ”

ฝ่ายยังดิเปอร์ตุวัน ขณะนั้น
ก็ได้ออกเรือจากเมืองสายมาถึง
หน้าหมู่บ้านเบอราวัส พระองค์
หาได้สั่งลั่นกลองโอบัดตามธรรมเนียม
เจ้านายเสด็จ พระองค์ตรัส
แก่ผู้ตามเสด็จว่า “นี่แหละคือ
พิธีที่เราจัดถวายแก่ปาตุกาเซาะฮ์
อาลามละ” และเป็นความจริง
ตลอดเวลาต่อมา เมื่อเสด็จเมือง

ปัตตานีแล้วพระองค์ก็ได้สั่งให้
ตีกลองโอบัดเลข แม้แต่เวลาทำ
พิธีอภิเษกสมรสก็ตาม เมื่อขบวน
เรือเข้ามาถึงแหลมหน้าเมืองปัตตานี
ยังดิเปอร์ตุวันให้จอดเรือที่ปากน้ำ
กัวลารู และในวันรุ่งขึ้น พระองค์
จึงให้ไพร่พลขึ้นบก ในวันนั้น
ปาตุกาเซาะฮ์อาลามก็ทรงช้างพระ
ที่นั่งเสด็จออกต้อนรับยังดิเปอร์-
ตุวันที่ประตูเมือง

เมื่อยังดิเปอร์ตุวันถึงประตู
เมืองแล้ว เจ้าหน้าที่ก็ทูลเชิญเสด็จ
ขึ้นหลังช้างออกเดินตามเสด็จ
ปาตุกาเซาะฮ์อาลามเข้าไปในวัง
ส่วนไพร่พลยะโฮร์ก็พากันเดินตาม
เสด็จมาพร้อมกัน ครั้นถึงหน้าท้อง
พระโรง ต่างก็ลงจากหลังช้างพากัน
เดินเข้าท้องพระโรง ปาตุกาเซาะฮ์
อาลามจึงตรัสสั่งให้หน้าอาหารหวาน
ความมาเลี้ยงยังดิเปอร์ตุวัน และ
บรรดาไพร่พลจนอิมหน้าสำราญทั่ว

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

-ต้นฉบับอักษรยาวี ภาษามลายู

ทุกคน เมื่อการเลี้ยงอาหารเสร็จ
 แล้วยังดิเปอร์ดูวันแสดงท่าทีว่า
 จะลากลับลงเรือ ปาตุกาเซาะฮ์
 อาลามจึงตรัสห้ามไม่ให้เสด็จกลับ
 และตรัสสั่งให้จัดที่ประทับที่บ้าน
 กะดี ส่วนไพร่พลก็จัดให้อยู่บริเวณ
 โกลด์ ๆ กัน ในวันต่อมาปาตุกา-
 เซาะฮ์อาลามจึงจัดพิธีเสกสมรส
 ยังดิเปอร์ดูวันและราชาญูนิ่งให้
 เป็นสามีภรรยาตามประเพณี

๑๗

ข่าวการสมรสของยังดิเปอร์
 ดูวันและราชาญูนิ่งทราบถึงออกญา
 เดชาที่เมืองสยาม ออกญาเดชาที่
 โกรธมากจึงเข้าพบพระคลัง ขอให้
 นำเข้าเฝ้าพระเจ้ากรุงสยาม และ
 กราบทูลขอกองทัพจะยกมาตีเมือง
 ปัตตานี พระเจ้ากรุงสยามก็ทรง
 อนุญาตให้พระคลังจัดไพร่พลให้แก่
 ออกญาเดชาตามความประสงค์
 ออกญาเดชาก็ยกกองทัพมาครั้งนี้
 กล่าวกันว่ามิพลถึงสิบหมื่นคน
 แต่ที่เข้าเพียงแปดหมื่นก็มี และ
 เนื่องจากตอนนั้นชาวสยามยังไม่
 เข้าใจในการเดินเรือกองทัพทั้งหมด
 ที่ยกมา จึงเป็นทัพเดินเท้าทั้งหมด

ครั้นออกญาเดชานำไพร่พล
 มาถึงบ้านกาญู เกล็ด ชาวเมือง

ก็เข้ากราบทูลปาตุกาเซาะฮ์อาลาม
 ให้ทรงทราบ พระองค์จึงตรัสสั่ง
 ให้นายทัพนายกองทั้งหลายตระ
 เตรียมไพร่พลไว้คอยรับศึก ขณะ
 นั้นกำแพงเมืองยังก่อไม่เสร็จ คือที่
 บริเวณบ้าน เกล็ดบึง นั้นกำแพง
 รั่วอยู่ประมาณครึ่งเส้น ตำมะ-
 หงศรีปาตุกาตวน ก็ขึ้นข้างซ้อ
 ยารูม เปร็ด (เข็มทอง) ออกไปยัง
 ที่กำแพงรั่วอยู่นั้น ให้ช่วยกันยกกรัว
 มาปิดแซมหนาถึงสิบชั้น แล้วให้
 วางปืนใหญ่เรียงตามแนวภายใน
 กำแพงห่างกันกระบอกละหนึ่งวา
 ตลอดไป

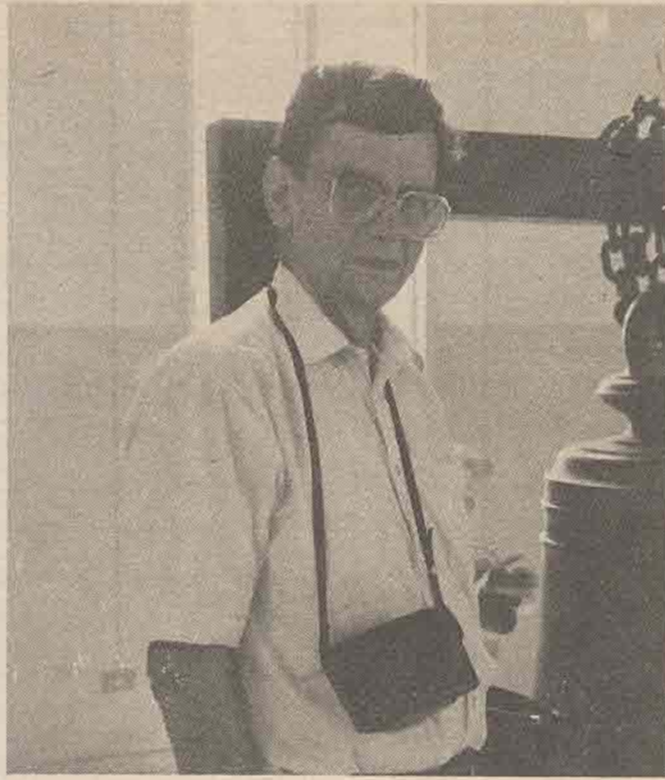
พอดีกองทัพชาวสยามยกมา
 ถึงริมคูกำแพงก็เข้ามาตรงช่อง
 ที่ปิดรั่วอยู่นั้น บางคนก็กระโดด
 ลงไปในคูเมืองพยายามจะปีนข้าม
 รั้วเข้าไป ชาวเมืองจึงจุดปืนใหญ่
 ยิงออกไปต้องไพร่พลชาวสยาม
 ล้มตายเป็นอันมาก นายทัพนายกอง
 ก็พยายามไล่ค้อนไพร่พลให้ปืนรั้ว
 เข้าไปให้ได้ แต่ไม่สามารถปีน
 ข้ามรั้วเข้าไปได้ ในที่สุดจึงพากัน
 ยกออกมารวมกันอยู่ที่ปากตรอก
 มาลิม อะจิ ส่วนตำมะหงสนั้นก็ขับ
 ข้างยารูมเบร็ค วิ่งไปวิ่งมาระหว่าง
 บ้าน เกอเซะ กับชายหาด ตั้งแต่

ประตุมือง ปินตุ เกอร์บัง ถึง ปูมา
 แล้วก็ให้วิ่งกลับมาขังเกอเซะ
 และจากเกอเซะให้วิ่งกลับไปใหม่
 วิ่งไปวิ่งมาอยู่เช่นนี้ พลังก็สับ
 ขอส้างให้ข้างร้องแปร็น ๆ ไป
 ตลอดทาง

ขณะนั้นปาตุกาเซาะฮ์อาลาม
 ก็เสด็จออกมาที่ประตุมืองพร้อม
 ด้วยยังดิเปอร์ดูวันและไพร่พล
 ชาวเซโฮร์ทั้งหมด ยังดิเปอร์ดูวัน
 จึงกราบทูลว่า “ถ้าพระองค์ไม่ขัด
 ข้องแล้ว ข้าพระองค์ขออนุญาต
 ออกไปชนข้างกับออกญาเดชาให้
 รู้ตัวรู้ชู้กันเสีย เหตุที่ออกญาเดชา
 ยกทัพมาครั้งนี้เนื่องจากข้าพระองค์
 เป็นต้นเหตุพระเจ้าค่ะ”

ขณะนั้นปาตุกาเซาะฮ์อาลาม
 ไม่ทันได้คิดจึงตรัสออกไปว่า “เมื่อ
 เธอคิดเห็นอย่างนั้นเราก็ไม่อาจจะ
 ขัดได้ เราของก็พระอัลละฮ์ จง
 คุ้มครองเธอให้ปลอดภัยด้วย”
 ยังดิเปอร์ดูวันจึงนำไพร่พลเซโฮร์
 ออกมา ประตุมืองก็ถูกเปิดออก
 ยังดิเปอร์ดูวันออกไปได้ ขณะนั้น
 บรรดาขุนนางเมืองปัตตานีก็กราบ
 ทูลกาเซาะฮ์อาลามว่า “เหตุใด
 พระองค์จึงปล่อยให้ยังดิเปอร์ดูวัน
 ออกรบศึกเช่นนี้เล่าพระเจ้าค่ะ

DR.A. TEEUW มาเยี่ยมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี เมื่อเมษายน ๒๕๒๙ ภาพนี้ถ่ายเมื่อ
เข้าชมพิพิธภัณฑ์ศูนย์การศึกษาเกี่ยวกับภาคใต้

หรือพระองค์เห็นว่าพวกของข้า-
พระองค์ทั้งหลายนี้ขาดความสา-
มารัตที่บรรทัดรูได้แล้ว การที่ปล่อย
ให้ยังดิเปอร์ตุวันออกรบทั้งนี้ถ้า
เกิดอันตรายไปแล้ว พวกข้าพระ
องค์จะถูกครหาจากชาวยะโฮร์
แม้แต่พระองค์ก็จะเสื่อมเสียไปด้วย
เมื่อทราบถึงเมืองอื่น ๆ จะเป็นที
อภัยสองข้างซึ่ง ปาตุกษชะฮ์อาลาม
ได้ฟังขุนนางเหล่านั้นกราบทูลก็
คิดได้ จึงหันไปรับสั่งแก่ บันดารา
ว่า “จงออกไปตาม ยังดิเปอร์ตุวัน
กลับเข้ามาในวังเดี๋ยวนี้” บันดารา
จึงวิ่งออกไปที่ประตูเมือง และเชิญ
ยังดิเปอร์ตุวันกลับเข้ามาตามรับสั่ง
โดยเร็ว ยังดิเปอร์ตุวันก็เสด็จกลับ

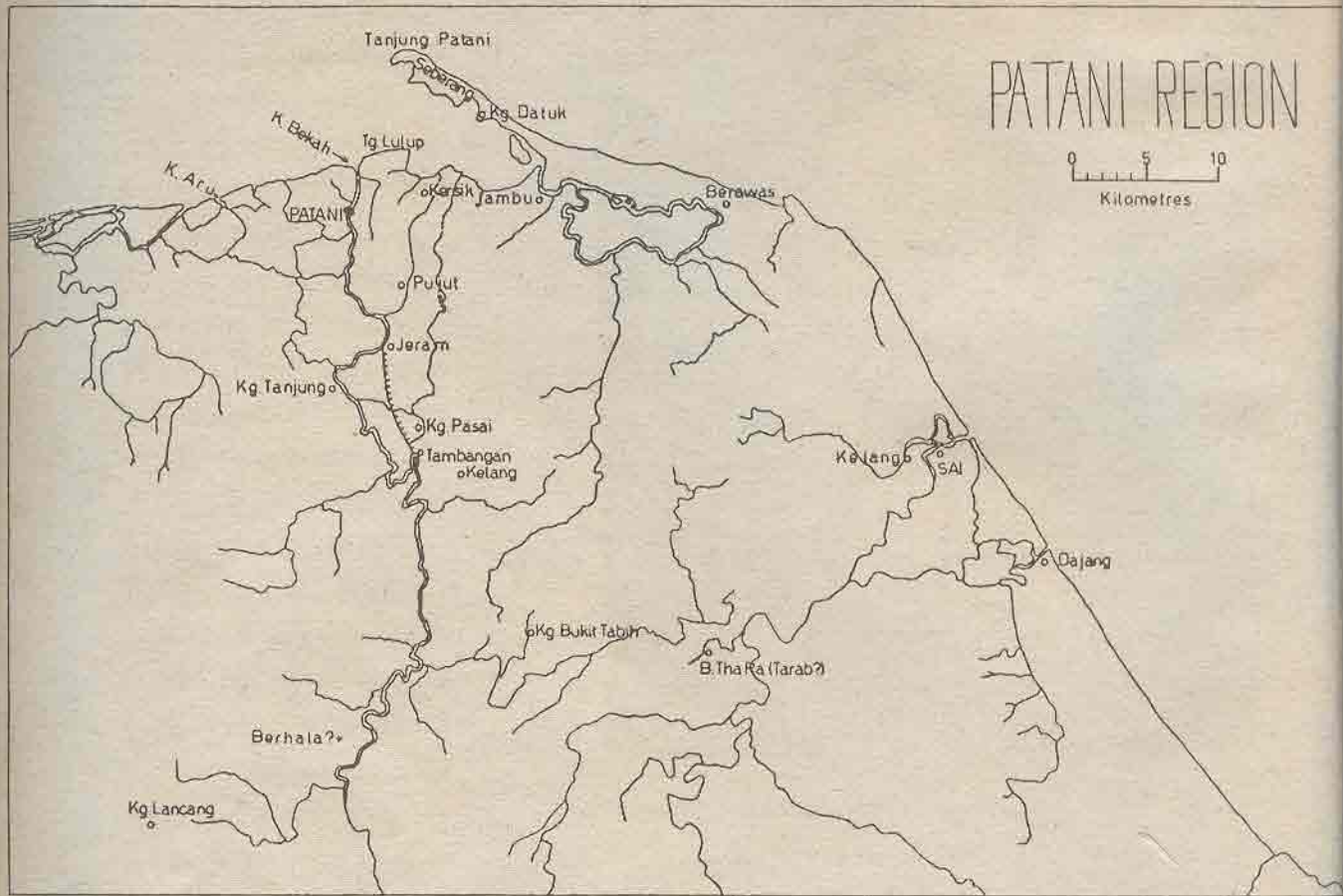
เข้ามาพร้อมไพร่พลของพระองค์
ปาตุกาชะฮ์อาลามจึงนำเสด็จ
ยังดิเปอร์ตุวันกลับมาซึ่งวังตั้งแต่
วันนั้น พระองค์จึงตรัสห้ามไม่ให้
ยังดิเปอร์ตุวันออกรบอีกและไพร่
พลยะโฮร์ก็ห้ามออกรบด้วย

ขณะนั้นทหารชาวสยามก็
ประดากันเข้ามาที่คูกำแพงเมือง
ชาวเมืองก็พิศตกันและชิงปืนออกไป
ทำให้ชาวสยามไม่สามารถจะ
ข้ามกำแพงเข้ามาได้ในที่สุด ด้วย
พระมหากรุณาธิคุณแห่งองค์อัล-
เลาะห์เจ้า ทางฝ่ายทัพชาวสยาม
ก็เกิดขาดเสบียงอาหาร และ
ไม่สามารถจะทำการรบต่อไปได้
เพราะการที่ชาวสยามยกทัพมานั้น

เดินทางมาแต่ตัวมีอาหารมาเล็กน้อย
จะขนมามากเกินกำลังไม่ได้ ยิ่งรบ
อยู่หลายวันอาหารก็ยิ่งเหลือน้อยลง
ออกญาเดชาพยายมล้อมเมืองอยู่
ได้เจ็ดวันก็ต้องถอยทัพกลับ จาก
คำบอกเล่ากล่าวไว้ในสมัยที่ออกญา
เดชายกทัพมานั้น ชาวสยามยังไม่รู้
จักใช้เรือทางทะเล หลังจากนั้น
Apra Loaya ปู่ของบันดารา โด๊ะ
ฟาเกะฮ์ กับ ราชยา อายุ และ อาดูง
เบริสยา ได้สอนชาวสยามให้รู้จัก
ใช้เรือทางทะเลขึ้น

การที่ชาวสยามยกทัพมาตี
เมืองปัตตานีครั้งนี้ ชาวเมืองปัตตานี
เรียกว่า “ศึกสยาม” (Zaman musuh
Siam) และเนื่องจากการรบครั้งนี้เอง
ทำให้บ้านเรือนของชาวเมืองที่
บริเวณหน้าประตูเมืองตลอดไปถึง
กูจิรัตยาวา และ สุโหลง บันตัน
พินาศสิ้น สภพคนที่ถูกฆ่าตายครั้ง
นั้นถูกพาข้ามฝากไปฝังที่แหลม
เมืองปัตตานีทั้งหมด ส่วนคนที่
เหลือรอดชีวิตมาได้ก็พากันหลบหนี
ออกไปอยู่นอกเมือง ชาวบ้านที่อยู่
ตรง บา บาถัด นั่นก็คือพวกที่หนี
ออกมาจากบริเวณนี้ทั้งหมด อัน
พื้นที่ตรงหน้าประตูเมืองถึง กูจิ-
รัตยาวา ตลอดไปถึงคลองสุโหลง
บันตันนั้นก่อนหน้านี้อันมีบ้านเรือน
ราษฎรอาศัยอยู่กันคับคั่ง หลังคา
ติดต่อกันเป็นผืนไปหมด กล่าวกันว่า
หากมีแมวขึ้นไปเดินบนหลังคาบ้าน
ตั้งแต่ ปายุง สูงสูง ไปจนถึง กัวลา
อารู ก็จะเดินไปได้ตลอดโดยไม่ต้อง
ลงพื้นเลยทีเดียว

แล้ว ยังดิเปอร์ตุวันก็ขออนุญาต
ปาดูกาเซาะฮ้อาลามกลับไปเมือง
ยะโฮร์ แต่ให้ยังดิเปอร์ตุวันมูดา
ซ้อ รายา บาจัว น้องชายของยัง-
ดิเปอร์ตุวันบือซาร์อยู่ที่เมืองปัตตานี
พร้อมกับมารดาไปก่อน ด้วยเกรง
ว่าออกญาเดชาจะยกกองทัพมาตี
เมืองปัตตานีซ้ำอีก

ต่อมาไม่นานปาดูกาเซาะฮ้อา-
ลามก็ทรงประชวร และสิ้นพระ
ชนม์ลง บรรดาอำมาตย์มนตรีทั้ง
หลายก็อยู่เชิญราชาญิงเป็นเจ้า
เมืองแทน อันปาดูกาเซาะฮ้อาลาม
นี้เมื่อสิ้นพระชนม์แล้ว ชาวเมือง
เรียกว่า "มาร์โฮม ป่าหัง" เพราะ
พระองค์ทรงมีสวามีที่เมืองป่าหัง
48 รุสมิแล

ส่วนราชาญิงนั้น เมื่อได้ขึ้น
ปกครองเมือง ชาวเมืองเรียกว่า
"พระเจ้า" อีก เจ้าเมืององค์นี้ทรง
ปกครองบ้านเมืองโดยไม่ยอมรับ
เงินค่าครองชีพ เช่นเจ้าเมืองอื่น ๆ
ค่าใช้จ่ายของพระองค์ทุกอย่าง
ตลอดจนเสื้อผ้าอาภรณ์ของพระ
องค์ได้จากการขายผักและพืชผล
จากสวนของพระองค์เองทั้งสิ้น
พระองค์มีเรือสินค้าสำหรับค้าขาย
กับต่างประเทศ โดยมีนายเรือชื่อว่า
นาโคดา ซาดัง ซึ่งชาวเมืองเรียกว่า
นาโคดา รายา เป็นผู้ดำเนินการค้า
ขายแทนพระองค์ พระองค์มีทรัพย์
สมบัติมากมาย เพราะสมบัติเจ้า
เมืององค์ก่อน ๆ นับตั้งแต่ มาร์

โฮม เกอสยาม, มาร์โฮมบังสุ และ
พระองค์อื่น ๆ ตลอดมาได้ตกทอด
มาเป็นมรดกของพระองค์ทั้งสิ้น
เมื่อพระเจ้าได้ขึ้นครองเมืองเพียง
ห้าวัน พระองค์ก็รับสั่งให้เจ้าพนักงาน
รวบรวมทรัพย์สมบัติของพระ-
องค์ทั้งสิ้นมารวมไว้ ณ คำหนัก
หลวง เมื่อทรัพย์สิ้นได้ขนมารวม
ณ คำหนักของพระองค์หมดแล้ว
พระองค์ก็ทรงให้เชิญ บัน ดารา
ดาโต๊ะ ซาถูร์ พร้อมขุนนางข้า-
ราชการหลายคนมาพร้อมกัน ณ
พระตำหนัก แล้วก็ทรงตรัสแก่
ข้าราชการเหล่านั้นว่า "ทรัพย์
สมบัติของเราทั้งหลายนี้ เราขอก
ให้เป็นสมบัติของแผ่นดินทั้งหมด"

บันดารา และขุนนางทั้ง
หลายก็ถวายบังคมกราบทูลพร้อม
กันว่า “ดูลัด ดังกู” (Daulat Tuanku)
ตั้งแต่วันที่ยังดิเปอร์ตุวันบือซา
มาปัดตานี สมรสกับราชาญิง และ
ออกญาเดชายกทัพมาตีเมืองปัดตานี
จนถอยกลับไปแล้ว ปาดูกาเซาะฮ์
อาลามก็ยังคงมีพระชนม์ชีพเป็น
ปกติคืออยู่ เมื่อยังดิเปอร์ตุวัน เห็นว่า
เวลานี้บ้านเมืองมีความสงบจึง
กลับไปเมืองยะโฮร์ ต่อมาประมาณ
สองปีเศษมารีโสมปาหัง (ปาดู
กาเซาะฮ์อาลาม) สิ้นพระชนม์แล้ว
ยังดิเปอร์ตุวันก็เสด็จมาปัดตานี
เพื่อเยี่ยมการสิ้นพระชนม์ของ
ปาดูกาเซาะฮ์อาลาม ยังดิเปอร์ตุวัน
อยู่ที่ปัดตานีสามเดือนก็เสด็จกลับ
ไปยะโฮร์ แต่พระองค์ได้ให้น้องชาย
กับยังดิเปอร์ตุวันมูดาให้อยู่ปัดตานี
พร้อมด้วยมารดา

อันในราชสำนักเจ้าเมือง
ปัดตานีทุกสมัยติดต่อกันนั้นมีวง
มโหรีหลวงเป็นมหรสพประจำบ้าน
เมืองอยู่โดยตลอด เมื่อหมดชุดหนึ่ง
ก็มีชุดอื่นมาประจำแทนไม่มีขาด
และในสมัยมารีโสมปาหังนั้นมี
วงมโหรีอยู่ชุดหนึ่ง ซึ่งมีอายุมาจน
ถึงสมัยพระเจ้า (ราชาญิง) ในวง
มโหรีชุดนี้มีนางร่าอยู่สี่คน มีชื่อ
ดังนี้ ต่วน อิมัส หนึ่ง ต่วน เปรีก
หนึ่ง ต่วนมัส หนึ่ง และ ต่วน
มาดูซารี หนึ่ง กับนางนักร้องอีก
คือ ดั่งชยา หนึ่ง ดั่งมาเรียม หนึ่ง
ดั่ง บิดะห์ หนึ่ง ดั่ง ชีรัต หนึ่ง
ดั่ง บุษบาสำหรับ หนึ่ง ดั่งอะลิต
หนึ่ง ดั่งเบนเตรา หนึ่ง ดั่งอินัม
หนึ่ง ดั่งสิดาห์ หนึ่ง ดั่งสุระ หนึ่ง

ดั่ง สีมารา หนึ่ง และ ดั่ง อะลัส
หนึ่ง บรรดานางเหล่านี้มีชื่อเสียง
ขับกล่อมดีมาก มีเพลงร้องและรำ
ท่าต่าง ๆ เช่นเพลงและท่ารำชื่อ
ศรีรามมา เมหมับัก ตนสะ คือเพลง
ร้อง และรำทำพระรามจองถนน
ข้ามไปเมือง ลังกาบูรี เพลงว่า
ราชา มะละกา รบกับฝรั่งเศสูกอส
เพลงดาโต๊ะ เบนดาฮารา ศรี มหา
รยา รบเมืองจับบีเป็นต้น นักร้อง
ทั้งหมดนี้ เสียงดีทุกคน แต่คนที่
เสียงดีที่สุดไม่มีใครเกินกว่า ดั่ง-
ชีรัต

หลังจากยังดิเปอร์ตุวันบือซา
กลับไปยะโฮร์แล้ว ประมาณสอง
เดือนเศษก็เกิดเหตุการณ์อันไม่
สมควรขึ้นในวัง คือในคืนวันหนึ่ง
ยังดิเปอร์ตุวันมูดา ซึ่งเป็นน้องชาย
ของยังดิเปอร์ตุวันบือซาแท้ ๆ นั้น
กลับมาทรยศต่อพี่ชาย พระองค์ได้
ลอบเข้าไปในพระตำหนักพระเจ้า
และใช้กำลังข่มขืนพระเจ้าได้สำเร็จ
การที่ยังดิเปอร์ตุวันกล้ากระทำ
เหตุเช่นนี้ก็เพราะ พระองค์ทราบดี
ว่า ยังดิเปอร์ตุวันบือซาเป็นผู้ที่
ขาดความสามารถเกี่ยวกับผู้หญิง
พระเจ้าก็ตกเป็นภรรยาลับของ
ยังดิเปอร์ตุวันมูดา

ยังดิเปอร์ตุวันมูดาเป็นนัก
การพนัน และมีนิสัยเจ้าชู้ชอบไป
เที่ยวพาราตีกับนางนักร้องในวง
มโหรีอยู่เสมอ ในที่สุดเพียงแต่
เวลาเดือนเศษเท่านั้นพระองค์ก็ได
นางดั่งชีรัต มาเป็นบริจาริกาคน
หนึ่ง อันนางดั่งชีรัตนี้หาใช่เป็น
หญิงสวยไม่ รูปร่างใหญ่ ตัวดำ
หน้าใหญ่ มีแผลไขทรพิษออกเต็ม
ใบหน้า แต่เสียงร้องเพลงนั้นดีมาก

ไม่มีใครเสมอ กล่าวกันว่า ดั่งชีรัต
มีอาคมเสน่ห์รุนแรงนัก นางเป็น
ศิษย์ของนาง ดั่งจีลา และดั่งจีลา
นี้เป็นคนของมารดาชังดิเปอร์ตุวัน
ทั้งเป็นพนักงานอาบน้ำให้ยังดิเปอร์
ตุวันด้วย

ยังดิเปอร์ตุวันหลงเสน่ห์
ดั่งชีรัตมาก ถึงกับให้สร้างบ้านพัก
แก่ดั่งชีรัตโดยเฉพาะ พระองค์
ให้สร้างบ้านขึ้นตรงหน้าประตู
ด้านนอกหลวง ท่างไปทางตะวันตก
เล็กน้อยเท่านั้น ยิงนานเข้ายังดิ-
เปอร์ตุวันหลงใหลนางมากขึ้น จน
กระทั่งไม่ได้กลับขึ้นตำหนักหลวง
เลยทีเดียว พระองค์ทรงให้เงินทอง
แก่ดั่งชีรัตมากมาย ยิ่งพวกเพื่อน ๆ
เห็นนางได้ดี มีความสุขต่างเข้าเป็น
พรรคพวก และช่วยกันหาหูกยา
เสน่ห์ที่แก่นางมากขึ้น ในบรรดา
ไพร่พลของยังดิเปอร์ตุวันนั้นมี
ชาวอะเจะฮ์อยู่ด้วยไม่น้อย ซึ่ง
ยังดิเปอร์ตุวันทรงชอบไปเล่น
การพนันด้วยกันเสมอ จนเป็นที่
ชอบพอและสนิทสนมกับยังดิเปอร์
ตุวัน ซึ่งต่อมาชาวอะเจะฮ์เหล่านั้น
เกิดเอือมขิงไม่กลัวเกรงใคร เพราะ
ถือว่าเป็นคนสนิทของยังดิเปอร์
ตุวัน ชาวอะเจะฮ์จะพูดสิ่งใด ยังดิ-
เปอร์ตุวันจะเชื่อฟัง ครั้นนั้นยังดิ-
เปอร์ตุวันได้ให้สร้าง Kerlar-g* และ
bers-ng k-ng-k* ก่อเครื่องจองจำ
สำหรับลงโทษชาวปัดตานีที่พระ-
องค์ไม่พอใจขึ้นด้วย (ตัวอักษร
ย่อไม่เข้าใจว่าหมายถึงอะไร เพียง
แต่เข้าใจว่าเป็นเครื่องจองจำ-
ผู้แปล)

ฝ่ายดั่งชีรัตนั้นเห็นว่ายังดิ-
เปอร์ตุวันหลงใหลตนมากก็ได้ใจ

วันหนึ่งดังซิริตกราบทูลยังดิเปอร์
คะวันว่า “ถ้าพระองค์รักข้าพระ-
องค์จริงๆ แล้ว ขอให้พระองค์
ทำกระจับปิ้งทองคำให้ข้าพระองค์
สองอัน หนักอันละห้าสิบคาฮิต
ข้าพระองค์จะใส่ทั้งข้างหน้าและ
ข้างหลัง ถัดให้เสื้อทองคำอีกตัว
หนึ่งด้วย” ยังดิเปอร์คูวันก็ตามใจ
สั่งให้ช่างทองคำกระจับปิ้งและ
เสื้อทองคำให้ดังซิริตขอ

ต่อมาอีกวันหนึ่งดังซิริต
แกล้งแสดงกิริยาว่าไม่พอใจยังดิ-
เปอร์คูวัน ไม่ยอมเข้านอนกับยังดิ-
เปอร์คูวัน แม่ฝ่ายชายของนงอให้
เข้านอนก็ทำเป็นไม่ยอม ในที่สุด
นางกราบทูลว่า “แม่พระองค์รัก
ข้าพระองค์จริง พระองค์จึงอภัย
ข้าพระองค์เป็นราชาซีเพละ แม่
ข้าพระองค์ได้อยู่เพียงวันเดียว
ข้าพระองค์ก็พอใจแล้ว” เนื่องจาก
ยังดิเปอร์คูวันทรงหลงใหลนาง
มาก พระองค์ก็รับสั่งว่าจะอภัย
ตามคำขอหรือพร้อมกันนั้น พระ-
องค์ก็สั่งบรรดาคนในวังว่าต่อไปนี้
อย่าให้เรียกชื่อนางว่าดังซิริตอีก
ต่อไป ให้เรียกว่า เอนเจะปวน
(Encik Puan) ทุกคน ใครไม่เชื่อฟัง
พระองค์จะเอาไม้ดกกรีดปากให้ฉีก
ขาด

ต่อมาอีกวันหนึ่ง ดังซิริต
จะลงไปอาบน้ำในสวน นางกราบ
ทูลยังดิเปอร์คูวันว่า “ถ้าพระองค์
รักข้าพระองค์จริง ก็อุ้มข้าพระองค์
ลงไปอาบน้ำด้วยกันซีเพละ” ยังดิ-
เปอร์คูวันยิ้ม และก้มลงอุ้มนาง
พาไปยังที่อาบน้ำในสวนทันที

ชาวเมืองอะเจะฮ์ ซึ่งเป็น
ไพร่พลมาพร้อมกับพระองค์ผู้หนึ่ง
50 รูสมิแล

ซึ่งเป็นคนสนิทของยังดิเปอร์คูวัน
และชอบประจบสอพลอได้กราบทูล
ยังดิเปอร์คูวันว่าในสมัยที่มารีโสม
ปายังปักกรອງบ้านเมืองอยู่นั้น
ข้าพระองค์ได้ทราบมา มารีโสม
ได้จัดบรรดาภรรยาของขุนนางเมือง
ปัตตานีนี้ให้เข้ามาอนเเวรเฝ้า
มารีโสมทุกคืน ถ้าพระองค์จะจัด
ให้บรรดาภรรยาของขุนนางเหล่านี้น
เข้ามาอนเฝ้าเอนเจะ ปวน
อีกคนด้วยก็จะเป็นการดีมากพระ-
เจ้าคะ” ยังดิเปอร์คูวันได้ฟังก็
ชอบใจ แต่ยังมีได้สั่งให้จัดการ
ตามคำที่กราบทูลนั้นไม่ ข้าวันนี้
บรรดาขุนนางในเมืองปัตตานีได้
ทราบต่างก็พากันมาเฝ้าพระเจ้า
ส่วนพระเจ้านั้นนับตั้งแต่ยังดิเปอร์
คูวันออกไปหลงนางดังซิริตแล้ว
พระองค์ก็ให้สนมกำนัลชนข้าของ
จากตำหนักหลวงพาลงไปยังตำหนัก
รัง กัย รักสี (Rangkai Raksi) ซึ่ง
เป็นตำหนักน้อยส่วนพระองค์ ใน
สวน และไม่ได้ขึ้นมายังตำหนัก
หลวงอีกเลย

เมื่อขุนนางข้าราชการทั้ง
หลาย พากันมาเฝ้าพระเจ้าที่ในสวน
จึงกราบทูลพระองค์ว่า “ตามข่าว
ที่ว่าดิเปอร์คูวัน จะให้ภรรยาของ
เหล่าขุนนางของพระองค์ให้เข้าไป
ในเฝ้า เอนเจะปวนนั้น แม่ข้าพระ-
องค์ปฏิบัติตามคำสั่งของยังดิเปอร์
คูวันแล้ว ข้าพระองค์ทั้งหลายเป็น
คนทรยศต่อพระองค์เป็นแน่ พระ-
องค์จึงตรัสแก่บรรดาขุนนางเหล่านี้น
ว่า “การใดที่ท่านทั้งหลาย
เห็นสมควร ก็ขอให้ทำไปตามที่
เห็นชอบของท่านเถิด เราขอแต่
เพียงว่าอย่าทำให้ยังดิเปอร์คูวัน

เป็นอันตรายก็แล้วกัน เพราะเรา
รักและเห็นแก่แม่ของเขามาก”

ขณะนั้นฝ่ายยังดิเปอร์คูวัน
กำลังปรึกษากับบรรดาไพร่พล
ชายะโฮร์และอะเจะฮ์ เรื่องที่จะ
ทำการอภัยนางดังซิริต ชายะ
โฮร์ผู้หนึ่งกราบทูลถามว่า “พระ
องค์จะทำการอภัยเอนเจะ ปวน
นี้ที่ไหนพระเจ้าคะ” พระองค์ตอบ
ว่า “เราจะอภัยที่บ้านกะดีนี
แหละ ถ้าจะอภัยในวังก็เกรงว่า
เสียงกลองโนบัตของทั้งฝ่ายยะโฮร์
และปัตตานีจะตีกันสับสนไม่ได้
ศัพท์” ขุนนางเมืองยะโฮร์ผู้หนึ่ง
กราบทูลว่า “การที่พระองค์จะทำการ
อภัยเอนเจะ ปวนที่บ้าน
กะดีนั้น ข้าพระองค์เห็นว่าเสียง
กลองโนบัตทั้งของฝ่ายปัตตานีและ
ฝ่ายยะโฮร์ประชันกัน จะเป็นการ
ผิดธรรมเนียม ประเพณีบ้านเมือง
เมืองอื่น ๆ ที่รู้จักจะเป็นที่ครหา
เป็นมันคง” ยังดิเปอร์คูวันจึงตรัส
ถามว่า “ถ้าเช่นนั้นเราจะทำที่ไหน
ดีล่ะ”

ชาวอะเจะฮ์ก็กราบทูลว่า
“ข้าพระองค์เห็นว่าเราไปทำพิธี
อภัยที่หมู่บ้านตีมันั้น เหมาะ
ที่สุด หรือหากพระองค์จะสร้าง
เมืองเสียที่นั่นเลยก็ย่อมทำได้
เพราะที่นั่นมีผู้คนอาศัยอยู่มาก
แล้ว ส่วนข้าราชการชาวปัตตานี
นั้น เราอาจจะคัดเลือกดูว่าผู้ใด
สมควรจะเอาไปอยู่ด้วย ก็พาขึ้นไป
พร้อมด้วยบุตรภรรยาให้ไปอยู่
เสียที่โน่นเลย พระเจ้าคะ” ยังดิ-
เปอร์คูวันก็ทรงเห็นด้วยตามที่
ชาวเมืองอะเจะฮ์เสนอ □

(อ่านต่อฉบับหน้า)